

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри обліку та аудиту

(підпис) (ПБ)

« ____ » _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ОБЛІК І АУДИТ»

Тема: «Облік і аналіз розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві»

Виконавець: студент ОА-415 Б Ковтун Олександра Володимирівна
(група, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник: д.е.н., професор Косова Тетяна Дмитрівна
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Нормоконтролер _____ Косова Тетяна Дмитрівна
(підпис) (ПБ)

КИЇВ 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування

Кафедра обліку та аудиту

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку та аудиту

(підпис) (ПІБ)

« ____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на виконання випускної роботи

Ковтун Олександри Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Облік і аналіз розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві»

затверджена наказом по НАУ від «14» квітня 2021 р. № 597/ст.

2. Термін виконання роботи з «17» травня 2021 р. до «16» червня 2021 р.

3. Вихідні дані роботи: нормативно-правові документи з обліку та аудиту, дані Державної служби статистики, фінансова звітність ДП «Украерорух», первинні документи, облікові реєстри синтетичного обліку, Наказ про облікову політику, установчі документи підприємства.

4. Зміст пояснювальної записки: 1. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ 2. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: таблиці, рисунки, графіки, діаграми: види загальнообов'язкового державного соціального страхування; субрахунки; види звітів до пенсійного фонду та фондів соціального страхування; інформаційне забезпечення аналізу розрахунків за соціальним страхуванням; структура операційних витрат у табличній і графічній формах; динаміка витрат на соціальне страхування; частка заборгованості за соціальним

страхуванням у структурі поточних зобов'язань і забезпечень; результати проведення факторного аналізу оборотності поточної кредиторської заборгованості розрахунків за соціальним страхуванням.

6. Календарний план-графік:

№ з/п	Завдання	Термін виконання етапу роботи	Примітка
1	Вибір наукового керівника, теми та бази для проведення досліджень	14.04.21 р.	
2	Розробка структури та змісту роботи	17.05.21 р.	
3	Складання, узгодження завдання на виконання випускної роботи	18.05.21 р.	
4	Вивчення та критичний аналіз нормативно-правової бази інформації та спеціальної літератури	19.05 – 23.05.21 рр.	
5	Збір, обробка, систематизація та науковий аналіз інформації	24.05 – 27.05.21 рр.	
6	Написання дипломної роботи	28.05 – 01.06.21 рр.	
7	Обґрунтування висновків, рекомендацій та пропозицій	02.06 – 03.05.21 рр.	
8	Усунення недоліків, внесення доповнень, написання кінцевого варіанту роботи та її оформлення	04.06 – 07.06.21 рр.	
9	Опрацювання доповіді та наочного матеріалу	08.06 – 13.06.21 рр.	
10	Оформлення в установленому порядку всіх необхідних документів	14.06 – 16.06.21 рр.	

7. Консультація з окремих розділів:

Розділ	Консультант (посада, ПІБ)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
РОЗДІЛ 1	д.е.н., професор Косова Т.Д.		
РОЗДІЛ 2	д.е.н., професор Косова Т.Д.		

8. Дата видачі завдання « 17 » травня 2021 р.

Керівник Косова Тетяна Дмитрівна _____

(П.І.Б.)

(підпис)

Завдання прийняв до виконання Ковтун Олександра Володимирівна _____

(П.І.Б.)

(підпис)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до випускної роботи «Облік і аналіз розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві»: 60 с., 10 рис., 8 табл., 38 літературних джерел.

Мета роботи полягає у розкритті питань щодо бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Об'єкт дослідження: процес бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Предмет дослідження: сукупність теоретико-методичних та практичних підходів щодо бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві.

Методи дослідження: спостереження, порівняння, узагальнення, системно-структурний, аналіз, синтез, індукція, дедукція, графічний, коефіцієнтний.

Інформаційні джерела: законодавчі та нормативні акти, що регламентують бухгалтерський облік і аналіз розрахунків за соціальним страхуванням, матеріали наукових конференцій і досліджень, інформація друкованих та електронних періодичних видань.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування викладених у роботі пропозицій щодо підвищення ефективності процесу обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Апробація результатів дослідження:

1. Ковтун О.В. Соціальне страхування в категоріях національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку для державного сектора. Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами: матер. XII Міжн. наук.-практ. конф. (15 – 16 квітня 2021 р., Київ). Київ: НАУ, 2021. С.

2. Kovtun O.V. Social insurance in categories of National Provisions (Standarts) of Accounting in the Public Sector. «Current problems and trends in the development of accounting and audit: Abstracts of X International scientific-practical online conference (April 15, 2021). Kyiv: NAU, 2021. pp. 73-74.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	9
1.1. Мета, задачі, документальне оформлення розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві	9
1.2. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві	19
1.3. Відображення розрахунків за соціальним страхуванням у бухгалтерській і статистичній звітності авіаційного підприємства	25
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	37
2.1. Мета, задачі, інформаційне забезпечення аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві	37
2.2. Аналіз динаміки, складу та структури внесків на соціальне страхування авіаційного підприємства	43
2.3. Аналіз стану розрахунків та рівня заборгованості за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві	46
Висновки до розділу 2	52
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Конституція України передбачає право працівників отримувати матеріальну підтримку на випадок старості, хвороби чи інвалідності, що забезпечується шляхом широкого розвитку мережі соціального страхування за рахунок держави.

Усі компанії, які використовують найману працю, є платниками внесків на обов'язкове соціальне страхування (включаючи обов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття та обов'язкове соціальне страхування на випадок тимчасової непрацездатності) та обов'язкового пенсійного страхування.

Обов'язкове державне соціальне страхування - це система прав, обов'язків та гарантій, що забезпечують соціальний захист, включаючи матеріальну підтримку хворих, громадян, які повністю, частково або тимчасово втратили працездатність, які втратили годувальника, безробіття внаслідок неконтрольованих обставин, а також у старості та інших ситуаціях, передбачених законодавством, за рахунок коштів, утворених сплатою страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, бюджетом та іншими джерелами, передбаченими законом.

Загальнообов'язкове страхування включає:

- пенсійне;
- пов'язане з тимчасовою непрацездатністю, пологам та похованням;
- безробіття;
- через нещасний випадок на виробництві;
- медичне;
- інші види страхування, передбачені законодавством України (транспортне страхування, страхування вантажів тощо).

Особи, що працюють на умовах трудового договору на підприємствах всіх форм власності, а також особи, які забезпечують себе роботою самостійно

(творчі та інші працівники), громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності підлягають загальнодержавному страхуванню.

Відповідно до трудового договору, люди, які працюють на різних підприємствах, що займаються власністю, та приватні особи (творчі та інші працівники) та громадянські корпоративні організації повинні брати участь у національному страхуванні. Слід зазначити, що питання обліку та аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на сьогоднішній день є дуже важливими. Зрештою, неправильне нарахування та утримання заробітної плати працівників та подана неточна звітність до фонду соціального страхування призведе до штрафу.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлює необхідність комплексного всебічного дослідження теоретичних та практичних основ обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Метою даної роботи є розкриття питань щодо бухгалтерського обліку та аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Завданнями дослідження є:

- розглянути сутність розрахунків за страхуванням;
- розглянути та запам'ятати законодавчі та нормативні документи обліку розрахунків за соціальним страхуванням;
- визначити сутність, місце та роль страхування як економічної категорії, об'єкту фінансового обліку в ринкових умовах;
- ознайомитись з організацією обліку і аналізу на авіаційному підприємстві;
- провести аналіз розрахунків за соціальним страхуванням на даному підприємстві.

Об'єкт дослідження: процес бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Предмет дослідження: сукупність теоретико-методичних та практичних підходів щодо бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві.

Методи дослідження: спостереження, порівняння, узагальнення, системно-структурний, аналіз, синтез, індукція, дедукція, графічний, коефіцієнтний.

РОЗДІЛ 1. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Мета, задачі, документальне оформлення розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві

Соціальне забезпечення є важливим визначальним фактором соціального розвитку кожної держави. У Конституції України вказано, що наша країна є соціальною державою і кожен громадянин має право на соціальне забезпечення, гарантоване державним соціальним страхуванням. Для сучасної України роль соціального страхування надзвичайно важлива, оскільки через складність економічного становища значна частина населення потребує державної підтримки.

Обов'язкове державне соціальне страхування (далі - Соціальне страхування) - система прав, обов'язків та гарантій, що забезпечує матеріальну підтримку, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок Фонду соціального страхування України [1].

Державне управління та контроль за діяльністю фондів соціального страхування забезпечує низка органів, серед яких: державні інституції, представники страхувальників та роботодавці. Управління соціальним страхуванням включає такі види діяльності, як: планування фонду, накопичення та облік платників, нарахування та оплата матеріальної підтримки, звітність, аудит, розгляд спорів. Соціальне страхування регулюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне забезпечення».

Фонд соціального страхування є складною системою в його організації, і його функціонування пов'язане з необхідністю ефективного формування, використання та управління фінансовими ресурсами для досягнення певних цілей.

Фонд соціального страхування України та його робочі органи мають виконувати такі завдання та функції:

–впровадити національну політику соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності та медичного страхування, спричиненої виробничими аваріями та професійними захворюваннями;

–надавати матеріальну підтримку, страхові виплати та соціальні послуги;

–запобігати нещасним випадкам;

–контролювати використання коштів фондів роботодавцями та застрахованими особами;

–перевірити обґрунтованість надання та продовження лікарняного для страхувальника.

Основна мета соціального страхування - забезпечити працівникам високий рівень компенсації на випадок втрати працездатності, роботи або проходження реабілітації.

Основними завданнями системи соціального страхування є:

- відновити та підтримувати працездатність робітників;
- забезпечити матеріальну безпеку, надаючи соціальні послуги, у разі втрати працездатності [2].

Залежно від страхового випадку є такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування (рис. 1.1).

Принципи загальнообов'язкового державного страхування України:

– законодавче визначення умов і порядку здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування;

– обов'язковості страхування осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту) та інших підставах, передбачених законодавством про працю;

– надання права отримання виплат особам, зайнятим підприємницькою, творчою діяльністю тощо;

– обов'язковості фінансування страховими фондами (установами) витрат, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення та соціальних послуг;

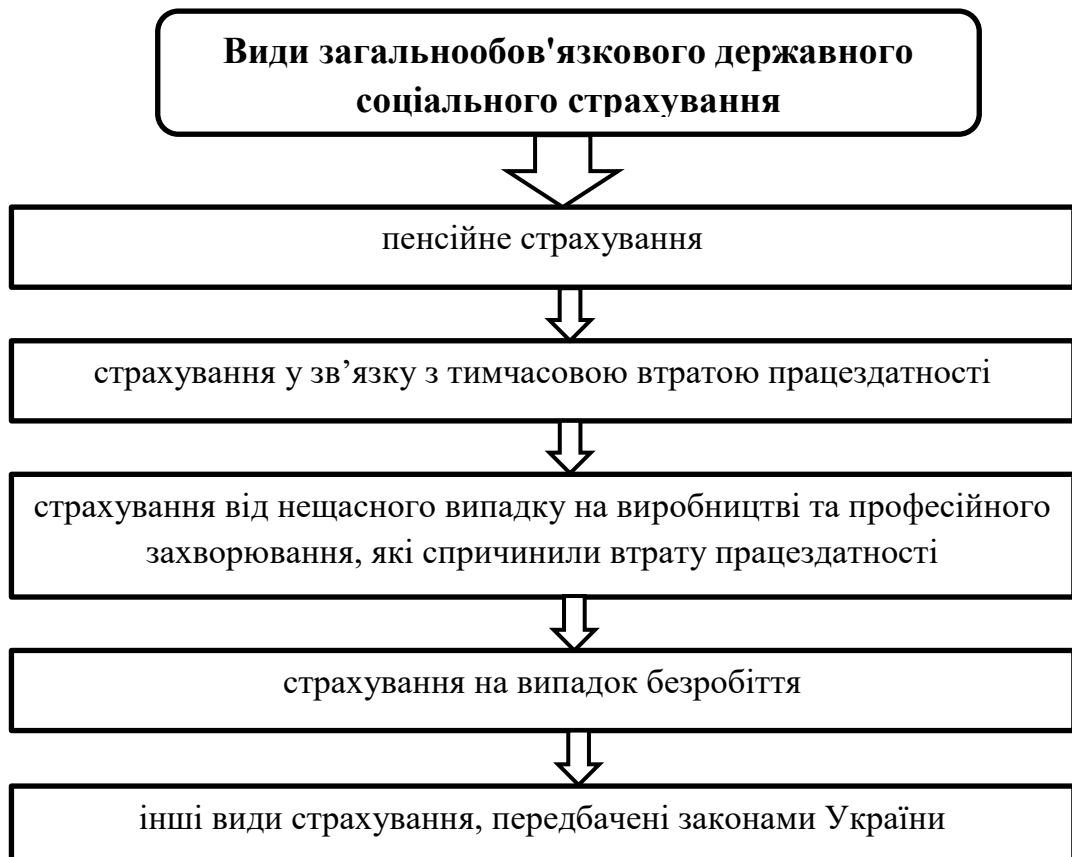

Рис. 1.1 – Види загальнообов'язкового державного соціального страхування

Джерело: побудовано автором на основі [3]

- принцип солідарності та субсидування;
- державних гарантій реалізації застрахованими громадянами своїх прав;
- забезпечення рівня життя, не нижчого за прожитковий мінімум, встановлений законом;
- цільового використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування [3].

Суб'єктами загальнообов'язкового державного соціального страхування, незалежно від виду, є:

- страховики;
- страхувальники;
- застраховані особи;

- в деяких випадках - члени сім'ї застрахованих осіб та інші особи.

Застрахована особа - це фізична особа, на користь якої здійснюється загальнообов'язкове соціальне страхування держави.

Страховальниками загальнообов'язкового державного соціального страхування є роботодавці та застраховані особи, якщо інше не встановлено законами України [4].

Страховиками є цільові страхові фонди з:

- пенсійного страхування;
- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, медичного страхування;
- страхування на випадок безробіття.

Об'єктом загальнообов'язкового державного соціального страхування є страховий випадок, коли застрахована особа (або член її сім'ї, інша особа) має право на соціальне забезпечення та соціальні виплати.

Основним джерелом коштів для загальнообов'язкового соціального страхування є внески роботодавців та застрахованих осіб. Бюджет та інші джерела коштів, необхідні для здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування, регулюються відповідними законами, що стосуються окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Розміри внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з кожного його виду визначаються виходячи з того, що вони повинні забезпечувати (рис. 1.2).

Розмір обов'язкового державного внеску на соціальне страхування, залежно від його виду, щороку встановлюється Верховною Радою України для роботодавців та застрахованих осіб за кожним видом страхування у відсотках за один календарний рік одночасно із підтвердженням Державного бюджету України, якщо інше не передбачено законами України [5].

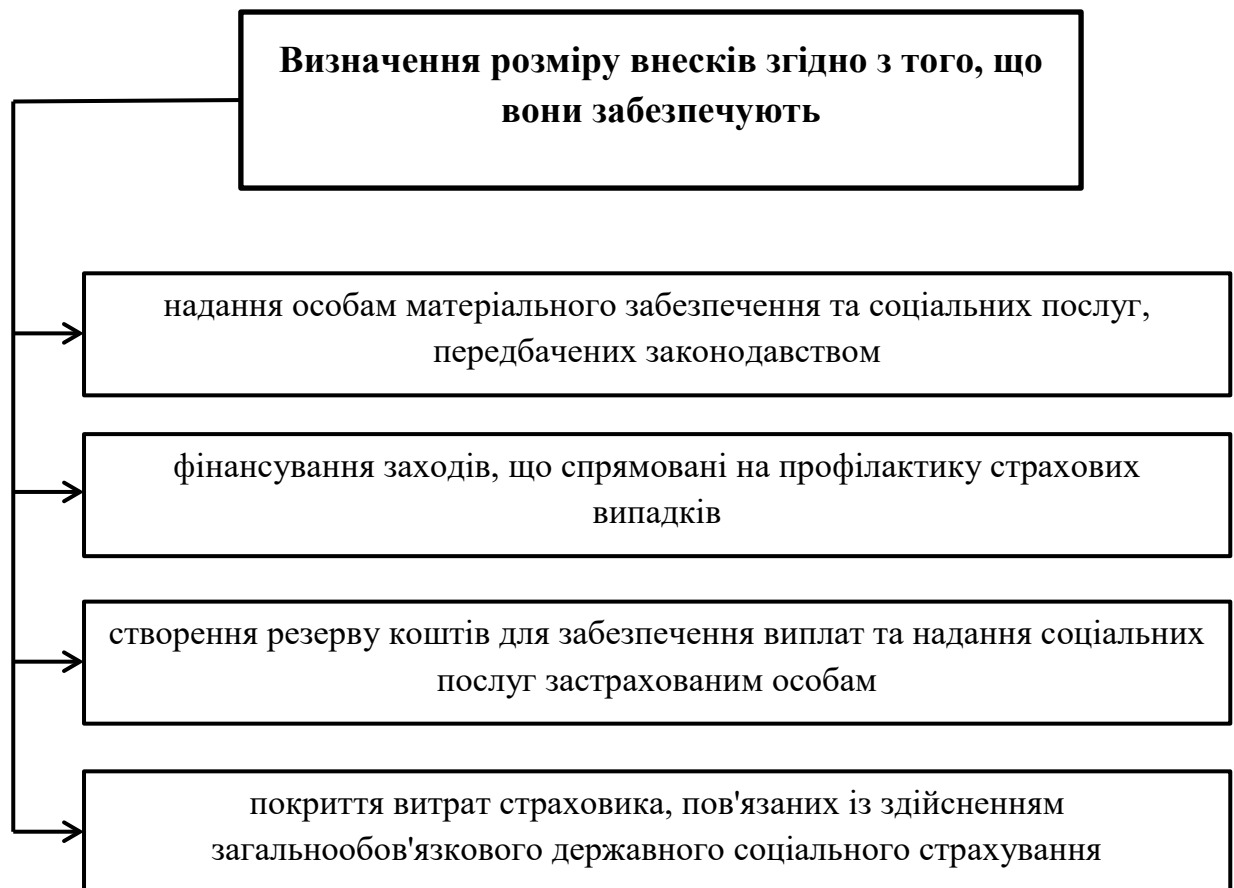

Рис. 1.2 – Визначення розміру внесків згідно з того, що вони забезпечують

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань сплачує виключно роботодавець.

Загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню підлягають:

- 1) особи, які працюють на підставі трудового договору (контракту):
 - а) на підприємствах, в організаціях, установах незалежно від форми власності та управління;
 - б) у фізичних осіб;

2) особи, які самі забезпечують себе роботою (члени творчих спілок, творчі працівники, які не є членами творчих спілок), громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності [6].

Страховання, пов'язане з тимчасовою втратою працездатності, застосовується до людей, які працюють на підприємствах, в установах чи організаціях на основі трудових договорів (контрактів), цивільно-правових договорів та інших підставах, передбачених законодавством, незалежно від їхніх прав власності та управління, включаючи іноземні дипломатичні та консульські представництва, інші агентства нерезидентів або фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших органах, фізичні особи-підприємці, особи, які займаються незалежною професійною діяльністю, члени фермерських господарств, якщо вони не належать до осіб, які пов'язані з тимчасовою втратою працездатності з інших причин [7].

Якщо працівник захворів та не має можливості вийти на роботу за невідпрацьовані дні, внаслідок хвороби, він повинен подати на підприємство листок непрацездатності.

Листок непрацездатності (далі – ЛН) є документом суворої звітності, який видає медичний заклад. Тому в цьому документі не допускаються виправлення (не більше двох) в протилежному випадку оригінал ЛН анулюється, а замість нього виписується дублікат.

Після отримання ЛН (його закриття медичним закладом) працівник відносить його до свого підприємства.

Слід зазначити, що компенсацію за період хвороби можна отримати лише на підставі ЛН.

Після отримання листка непрацездатності підприємство на зворотньому боці повинне заповнити наступні розділи:

1) керівник структурного підрозділу, де працює працівник, повинен проставити дати не виходу працівника на роботу та обов'язково проставити свій підпис;

2) далі ЛН передається до відділу кадрів, він має проставити кількість років страхового стажу, який залежить на % компенсації за ЛН.

Таким чином, якщо страховий стаж працівника до трьох років, то відсоток компенсації складатиме 50 % від розрахованого. Якщо кількість років страхового стажу від трьох до п'яти років – 60 %, якщо від п'яти до восьми років – 70 %, якщо вісім і більше років – 100 %.

Але існують категорії робітників, яким, незалежно від кількості років страхового стажу, відсоток компенсації дорівнює 100%:

- Чорнобильці 1 – 3 категорії;
- жінки, які направляються в декретну відпустку;
- інше.

Декретна відпустка може бути надана працівниці на наступну кількість днів:

- на 126 календарних днів (далі – к. д.) – 70 днів до пологів 56 днів після;
- на 140 к. д. (надається працівниці в якій пологи були з ускладненнями (кесарів розтин, інші випадки) або породілля народила двох або більше дітей).

Спочатку жінці виписується ЛН на 126 к. д., але потім в пологовому будинку виписують ще один ЛН на 14 к. д. Таким чином, на підставі двох ЛН маємо в загальній кількості 140 к. д.

- на 180 к. д. – 90 днів до пологів 90 днів після (надається жінкам, які мають Чорнобильське посвідчення 1 – 3 категорії та, які проживають або працюють в Чорнобильській зоні.

Слід зазначити, що за цим ЛН, незважаючи на яку кількість днів він виписаний, починаючи з першого дня його виписки і до останнього дня даного листка, компенсацію за ним проводить Фонд соціального страхування.

З розрахованої суми компенсації підприємство проводить нарахування ЄСВ (22% або 8,41% (якщо працівниця є інвалідом)) та ніяких більше утримань не проводиться.

3) Останнім підрозділом, який заповнює ЛН є бухгалтерія, яка повинна провести розрахунок на підставі якого буде проведена компенсація.

Страхуванню від нещасного випадку підлягають:

1) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, у тому числі в іноземних дипломатичних та консульських установах, інших представництвах нерезидентів, або у фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах, фізичні особи - підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню від нещасного випадку на інших підставах;

2) учні та студенти навчальних закладів, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, залучені до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах;

3) особи, які утримуються у виправних закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами [4].

На рис. 1.3 відображено склад страхових виплат.

Для розгляду справ про страхові виплати до Фонду подаються:

1) акт розслідування нещасного випадку або акт розслідування професійного захворювання за встановленими формами та/або висновок Медико – соціальної експертної комісії про ступінь втрати професійної працездатності застрахованого чи копія свідоцтва про його смерть;

2) документи про необхідність подання додаткових видів допомоги.

Фонд приймає рішення про виплати у разі втрати годувальника за умови подання таких документів, які видаються відповідними організаціями у триденний строк з моменту звернення заявника:

Рис. 1.3 – Склад страхових виплат

Джерело: побудовано автором на основі [1]

- 1) копії свідоцтва органу реєстрації актів цивільного стану про смерть потерпілого;
- 2) довідки житлово-експлуатаційної організації, а за її відсутності - довідки виконавчого органу ради чи інших документів про склад сім'ї померлого, у тому числі про тих, хто перебував на його утриманні, або копії відповідного рішення суду;
- 3) довідки житлово-експлуатаційної організації, а за її відсутності - виконавчого органу ради про батьків або іншого члена сім'ї померлого, який не працює та доглядає дітей, братів, сестер чи онуків померлого, які не досягли восьмирічного віку;

4) довідки навчального закладу про те, що член сім'ї потерпілого віком від 18 до 23 років, який має право на відшкодування шкоди, навчається за денною формою навчання;

5) довідки навчального закладу інтернатного типу про те, що член сім'ї потерпілого, який має право на відшкодування шкоди, перебуває на утриманні цього закладу [1].

Фонд розглядає страхові виплати на підставі заяви потерпілого або відповідної особи за наявності всіх необхідних документів та приймає відповідні рішення протягом десяти днів, не враховуючи дату отримання цих документів.

Пенсійний фонд є органом, який здійснює керівництво та управління солідарною системою, провадить збір, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та підготовляє документи для її виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, допомоги на поховання, здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду, вирішує питання, пов'язані з веденням обліку пенсійних активів застрахованих осіб на накопичувальних пенсійних рахунках, здійснює адміністративне управління Накопичувальним фондом, соціальні та інші виплати, передбачені законодавством України, та інші функції, передбачені цим Законом і статутом Пенсійного фонду [8].

Звіт Пенсійного фонду подається фізичною особою або відповідальною особою фізичної особи або страхувальника за місцем реєстрації.

Звіт подається у паперовій формі, підписується та засвідчується відповідальною особою, за можливості скріплюється печаткою та подається разом із електронною формою на електронному носії.

На папері звіт формується у двох примірниках, один з яких зберігається у страхувальника.

Електронну форму звіту створили бухгалтери з використанням професійного програмного забезпечення, а його поточна версія є у вільному доступі в межах установи Пенсійного фонду та на офіційному веб-сайті

Пенсійного фонду. Електронна форма звіту має відповідати звіту на паперових носіях.

Звіт має подаватись у повному обсязі. Якщо одна з необхідних таблиць не буде подана, звіт не буде прийнятий. Так само звіти, надіслані поштою, не вважаються поданими [9].

Відповідальна особа Пенсійного фонду, яка зараховує звіт від страхувальника, реєструє його та проставляє реєстраційний номер з датою реєстрації та ставить власний підпис із поміткою прізвища та ініціалів.

1.2. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві

Облік розрахунків за соціальним страхуванням ведеться на рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням" за відрахуванням на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, за індивідуальним страхуванням персоналу підприємства, страхуванням майна та за іншими розрахунками за страхуванням.

По кредиту рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням" відображаються нараховані зобов'язання за страхуванням, а також одержані від органів страхування кошти, по дебету – погашення заборгованості та витрачання коштів страхування на підприємстві [11].

Порядок справляння та використання зборів на обов'язкове державне пенсійне страхування, на обов'язкове соціальне страхування, на обов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття та на інші види страхування регулюється чинним законодавством.

Субрахунки рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням" відображено на рис. 1.4.

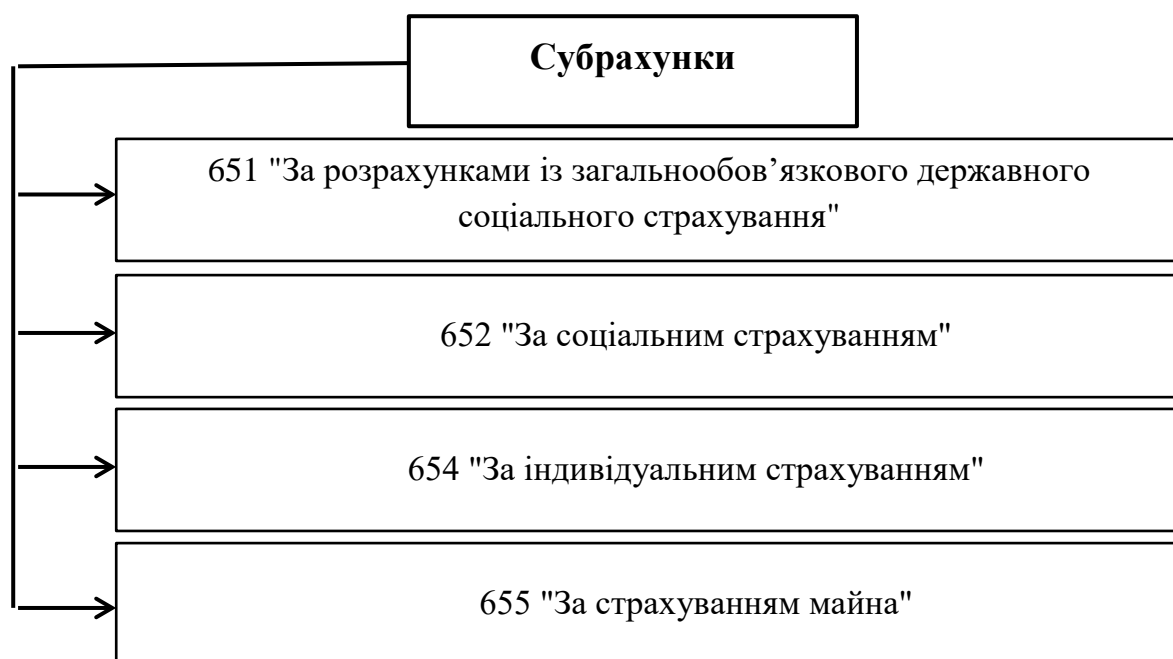

Рис. 1.4 – Субрахунки рахунка 65 "Розрахунки за страхуванням"

Джерело: побудовано автором на основі [10]

На субрахунку 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування" ведеться облік розрахунків за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування тощо.

На субрахунку 652 "За соціальним страхуванням" ведеться облік розрахунків з Фондом соціального страхування України за збором на обов'язкове соціальне страхування.

Підприємства звітуються за встановленою формою перед регіональними відділеннями Фонду соціального страхування.

На субрахунку 654 "За індивідуальним страхуванням" ведеться облік розрахунків зі страховими організаціями по індивідуальному страхуванню персоналу підприємства, за їх письмовими дорученнями, у разі добровільного страхування, з нарахованої їм заробітної плати страхових внесків за договорами та по обов'язковому страхуванню, що встановлюється законодавством.

На субрахунку 655 "За страхуванням майна" ведеться облік розрахунків за страхуванням майна підприємства та майна працівників підприємства. Такі страхові платежі підлягають перерахуванню страховим організаціям [12].

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку розрахунків підприємства за соціальним страхуванням наводиться в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку розрахунків підприємства за соціальним страхуванням

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Нарахований єдиний соціальний внесок на фонд плати праці працівників:		
	– за виконані роботи з будівництва та поліпшення об'єктів основних засобів	15	651
	– пов'язаних із виробництвом	23	651
	– пов'язаних з організацією та управлінням виробництвом	91	651
	– адміністративно-управлінському персоналу	92	651
	– зайнятих збутом продукції, робіт, послуг	93	651
2	Перерахований єдиний соціальний внесок на рахунки Пенсійного фонду	651	311

Джерело: побудовано автором на основі [11]

Згідно Наказу про облікову політику ДП “Украерорух” ведення бухгалтерського обліку здійснюється за допомогою журнально – ордерної форми.

Для обліку розрахунків за соціальним страхуванням застосовується Журнал 5 або 5А (по кредиту рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням").

Для підприємств, установ і організацій, де працюють інваліди, збір на обов'язкове соціальне страхування до Фонду визначається за ставкою 4 відсотки від об'єкта оподаткування для інших працівників такого підприємства, крім працюючих інвалідів.

Платники збору, крім збору на обов'язкове соціальне страхування, сплачують до Фонду:

а) суми, одержані ними в установленому порядку від працівників за видані путівки, котрі придбані коштом Фонду;

б) суми витрат на виплату допомоги з тимчасової непрацездатності, спричиненої трудовими каліцтвами, які завдані, і професійними захворюваннями, які виникли внаслідок порушень власником підприємства або уповноваженим ним органом чинних правил з охорони праці та техніки безпеки; у зв'язку з підвищеною захворюваністю з вини власника підприємства або уповноваженого ним органу, а також травмами, одержаними з вини інших організацій чи окремих осіб;

в) суми пені, штрафів, не прийнятих до заліку витрат з соціального страхування та інших фінансових санкцій щодо організацій та службових осіб, передбачених законодавством. Накладені суми штрафів або вносяться до каси страхувальника чи на рахунок органу, в якому зареєстрований страхувальник, готівкою, або ж стягуються із заробітної плати винних службових осіб в установленому порядку [13].

Розмір єдиного внеску:

- єдиний внесок для платників встановлюється у розмірі 22 відсотків;

- єдиний внесок для підприємств, установ і організацій, фізичних осіб - підприємців, у тому числі тих, які обрали спрощену систему оподаткування, в яких працюють особи з інвалідністю, встановлюється у розмірі 8,41 відсотка;

- єдиний внесок для підприємств та організацій всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, зокрема товариств УТОГ та УТОС, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50 відсотків загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25 відсотків суми витрат на оплату праці, встановлюється у розмірі 5,3 відсотка;

- єдиний внесок для підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50 відсотків загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати

праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25 відсотків суми витрат на оплату праці, встановлюється у розмірі 5,5 відсотка [14].

Сума ЄСВ, своєчасно не нарахована та/або не сплачена у строки, встановлені Законом, є недоїмкою та стягується з нарахуванням пені та застосуванням штрафів. За несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) єдиного внеску накладається штраф у розмірі 20% своєчасно не сплачених сум (п. 2 ч.11 ст.25 Закону про ЄСВ). Крім того, на суму недоїмки нараховується пеня з розрахунку 0,1% суми недоплати за кожний день прострочення платежу (ч.10 ст. 25 Закону про ЄСВ) [15].

Аналітичний облік ведеться згідно кожного виду зборів і відрахувань, по страхувальниках та окремих договорах страхування. Нижче у таблиці перелічені субрахунки рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням", для них наведені принципи їх розбиття на аналітичні (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Розбиття субрахунків на аналітичні рахунки бухгалтерського обліку

Субрахунки	Принципи деталізації для аналітичного обліку
Рахунок 65 Розрахунки за страхуванням	
651 За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування	фонди
652 За соціальним страхуванням	за фондами
654 За індивідуальним страхуванням	за працівниками
655 За страхуванням майна	за контрагентами + за заказами (+ можливо за працівниками, якщо стосується страхування майна працівників)

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Дані по рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням" відображаються у формі 1 "Баланс" по рядку 1625 " Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування".

Методом подвійного запису у регістрах обліку (не беручи до уваги регістр аналітичного обліку позабалансових рахунків) систематизується інформація про: факт наявності соціального страхування, господарські операції пов'язанні із зобов'язаннями, фінансову діяльність підприємств (організацій) та їх відокремлених підрозділів.

Операції обліку розрахунків з фондами соціального страхування мають відображення в журналі 5 по кредиту рахунку «65». Журнал містить всю інформацію про кредитові обороти витратних рахунків. Заборгованість перед фондами соціального страхування відображається в Балансі у складі зобов'язань.

Рахунок 65 "Розрахунки за страхуванням" кореспондує (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Рахунок 65 "Розрахунки за страхуванням" кореспондує

За дебетом з кредитом рахунків:	За кредитом з дебетом рахунків:
1	2
30 "Готівка"	15 "Капітальні інвестиції"
31 "Рахунки в банках"	23 "Виробництво"
36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"	24 "Брак у виробництві"
	31 "Рахунки в банках"
37 "Розрахунки з різними дебіторами"	39 "Витрати майбутніх періодів"
50 "Довгострокові позики"	47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів"
51 "Довгострокові векселі видані"	64 "Розрахунки за податками й платежами"
55 "Інші довгострокові зобов'язання"	66 "Розрахунки за виплатами працівникам"
62 "Короткострокові векселі видані"	68 "Розрахунки за іншими операціями"
64 "Розрахунки за податками й платежами"	70 "Доходи від реалізації"
60 "Короткострокові позики"	82 "Відрахування на соціальні заходи"

66 "Розрахунки за виплатами працівникам"	84 "Інші операційні витрати"
--	------------------------------

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Нарахування і утримання внесків до фондів соціального страхування процедура дуже відповідальна, оскільки вимагає від бухгалтера не тільки знання бухгалтерського обліку, а й вимог чинного законодавства відносно розмірів внесків та відповідних правил заповнення звітності.

1.3. Відображення розрахунків за соціальним страхуванням у бухгалтерській і статистичній звітності авіаційного підприємства

Внески на соціальне страхування і розрахунки із соціального страхування є важливими об'єктами бухгалтерського обліку. Порядок їх відображення у фінансовій звітності регламентується міжнародними і національними стандартами. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19) «Виплати працівникам» містить приклади виплат на соціальне страхування: а) короткострокові виплати працівникам, такі як заробітна плата, внески на соціальне забезпечення, оплачені щорічні відпустки та тимчасова непрацездатність, участь у прибутку та премії (якщо вони підлягають сплаті протягом дванадцяти місяців після закінчення періоду), а також негрошові пільги теперішнім працівникам; б) виплати по закінченні трудової діяльності, такі як пенсії, інші види пенсійного забезпечення, страхування життя та медичне обслуговування по закінченні трудової діяльності [16].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 (МСБО 26) «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення» розглядає облік та звітність

за певною програмою пенсійного забезпечення для всіх її учасників, як для єдиної групи, і є доповненням МСБО 19 [17].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку у державному секторі (НП(С)БОДС) 101 "Подання фінансової звітності" [18] визначає, що: у статті «Поточні зобов'язання за виплатами на соціальне страхування» вказується зобов'язання щодо одноразового внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування держави за видами законодавства, що передбачає страхування, сплату штрафів за порушення порядку використання страхових коштів тощо.

НП(С)БОДС 132 «Виплати працівникам» [19] містить критерії визнання витрат на соціальне страхування: нарахована сума компенсації працівникам за роботу, виконану протягом звітного періоду, та нарахована сума одноразового внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування держави визнаються поточними зобов'язаннями та витрати звітного періоду, якщо такі зобов'язання виникають, коли інші національні правила (стандарт) бухгалтерського обліку у державному секторі не вимагають визнання таких витрат у вартості активу. НП(С)БОДС 132 є адаптацією до вітчизняних умов МСБО 19. Натомість національного стандарту, аналогічного МСБО 26, не існує.

Важливим етапом в обліковому процесі є складання звітності підприємства.

Відповідно до чинного законодавства, всі підприємства, асоціації та організації повинні вести бухгалтерський облік і нести відповідальність за правильність та своєчасність обліку та звітності.

Інформація з первинних документів передається до облікових реєстрів, коли вони надходять до місця обробки - бухгалтерії, але не пізніше граничного терміну, що має забезпечити вчасну виплату заробітної плати, складання бухгалтерської та статистичної звітності, декларацій та податкових розрахунків, відповідних відрахувань в державні цільові та позабюджетні фонди [20].

Господарські операції, опрацьовані відповідними документами, забезпечують загальну інформацію про наявність та зміну майна підприємства, господарські процеси та фінансові результати діяльності на основі результатів групування та відображення в облікових регістрах у певному порядку [21].

Облікові регістри – це таблиці (бланки) певної встановленої форми і змісту для відтворення операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Вони також є носіями систематизованої вторинної інформації, джерелом якої був бухгалтерський документ [22].

Оскільки бухгалтерський облік відображає існування та потік усіх активів підприємства, джерело їх формування та економічний процес, кожному об'єкту бухгалтерського обліку потрібна інформація, яка може повною мірою його характеризувати та відображати його специфічні характеристики. Це пояснює необхідність використання різних бухгалтерських реєстрів.

У бухгалтерському обліку використовуються такі регістри бухгалтерського обліку: книги, журнали, відомість, картки, машинограми, індивідуальні бланки тощо.

Запис господарської операції в реєстрі називається обліковим реєстром.

Одна з обов'язкових умов якості й оперативності обліку – це правильне та актуальне відображення бухгалтерських операцій в облікових регістрах. Адже, інформація, що знаходиться в цих регістрах вживається для оперативного керівництва, економічного аналізу діяльності окремих груп і підприємств взагалі, а також для складання звітності.

Розрахунки зі страхування мають відображення у звітності, а саме:

1. “Баланс” Форма 1 у рядку 1625 “Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування”. У цій статті відображається сума заборгованості за відрахуваннями на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників [23].

2. “Звіт про фінансові результати” Форма 2 у рядку 2510 “Відрахування на соціальні заходи”. У цьому розділі наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво, збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство під час своєї діяльності впродовж звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту. Тобто за вирахуванням витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що була вироблена та спожита самим підприємством [24].

3. “Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” [25]. Основним додатком в цьому Порядку є Додаток 4: “Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування до органів Пенсійного фонду України”. Цей Додаток складається з

–титульного аркушу, де відображаються реквізити підприємства від його діяльності, кількість працівників, отримувач звіту та назви банків;

–таблиця 1. Нарахування єдиного внеску та додаток до неї;

–таблиця 2. Нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих осіб (заповнюється районними (міськими) управліннями праці та соціального захисту населення);

–таблиця 3. Нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за осіб, які проходять строкову військову службу;

–таблиця 4. Нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на суми грошового забезпечення та додаток до неї;

–таблиця 5. “Відомості про трудові відносини осіб”;

–таблиця 6 “Відомості про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованим особам”;

–таблиця 7 “Наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства”;

–таблиця 8 “ Відомості про осіб, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або при народженні дитини, усиновленні дитини, та осіб із числа непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю, дитиною, хворою на тяжке перинатальне ураження нервової системи, тяжку вроджену ваду розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічне, онкогематологічне захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкий психічний розлад, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гостре або хронічне захворювання нирок IV ступеня, за дитиною, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, якій не встановлено інвалідність, а також непрацюючих працездатних осіб, які здійснюють догляд за особою з інвалідністю I групи або за особою похилого віку, яка за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досягла 80-річного віку, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства, та нарахування сум єдиного внеску за патронатних вихователів, батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу, прийомних батьків, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства ”;

– таблиця 9 “Відомості про осіб, які проходять строкову військову службу”;

– додаток №5 “Звіт про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску”;

– додаток 6. “Звіт про суми єдиного внеску, передбачених договором про добровільну участь у системі загальнообов’язкового державного соціального страхування, які підлягають сплаті, та суми доплати до органів Пенсійного фонду України”.

Підприємства та організації надають інформацію про нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування держави фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності. Крім того, платникам, які зобов'язані сплатити надбавку до мінімального страхового внеску, повідомлення – розрахунок надсилається на затвердження до Пенсійного фонду України, де зазначається розрахунок сум такої надбавки, що підлягають оплаті відповідно до результатів підприємницької діяльності за звітний рік і обов'язково має бути заповнена та подана таблиця 3 додатку 6. Ні в якому разі не можна надсилати звіт поштою, оскільки він не вважатиметься поданим [26].

У статистичній звітності відповідно до розрахунків із соціального страхування, основним документом є звіт “Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”. Складання звітності вважається завершальним етапом облікового процесу.

Українські підприємства не мають спеціальних статистичних форм, що поєднували б всі соціальні витрати, так як їх просто не існує. У статистичній звітності різні компоненти соціальних витрат відображаються у різних формах.

Більшість звітів складаються з інформації про загальну кількість працівників на підприємстві, їх заробітну плату, якісний та кількісний склад. Майже відсутня інформація, яка б допомогла оцінити параметри соціальних витрат. Окремих сторони діяльності підприємства, що дещо впливають на соціальні витрати відображаються в існуючих формах звітності. Подібна звітність не дозволяє підсумовувати інформацію та приймати рішення щодо регулювання соціальних витрат як на рівні суб'єктів господарювання так і на рівні держави [27].

Перелік звітів та строки їх подання страхувальниками в органи страхування (табл. 1.4):

Таблиця 1.4

Перелік звітів та строки їх подання страхувальниками в органи
страхування

Вид звіту	Строк (терміни) подання
1	2
<i>Пенсійний фонд</i>	
Розрахунок суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, що підлягають сплаті	щомісяця, не пізніше 20 календарних днів із дня закінчення звітного місяця
<i>Фонд страхування з тимчасової непрацездатності</i>	
Звіт про нараховані внески, перерахування та витрати, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (ф. № 4-ФСС з ТВП)	щоквартально, не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом
<i>Фонд страхування на випадок безробіття</i>	
Розрахункова відомість про нарахування і перерахування страхових внесків до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	щоквартально, не пізніше 10 числа місяця, наступного за звітним кварталом. За рік - не пізніше 15 січня

1	2
Фонд страхування від нещасного випадку	
Розрахункова відомість про нарахування і перерахування страхових внесків та витрачання коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України	щоквартально, до 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом. За рік - до 25 січня

Джерело: побудовано автором на основі [25]

Пенсійний фонд та його територіальні органи мають право брати участь у планових перевірках, які проводяться органами доходів і зборів, для перевірки достовірності відомостей, поданих до реєстру застрахованих осіб Державного реєстру, та у випадках, передбачених законом, проводити позапланові перевірки бухгалтерських книг, звітів, кошторисів та інших документів страхувальників щодо достовірності відомостей, поданих до реєстру застрахованих осіб або для призначення пенсій, отримувати необхідні пояснення, довідки і відомості з питань, що виникають під час таких перевірок [15].

Підприємства готують такі види звітів до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування (рис. 1.5). Звіти про нараховані внески та витрати, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, пов'язаним з тимчасовою втратою працездатності, складаються кумулятивно з початку року та подаються не пізніше щокварталу до Фонду соціального страхування за місцем реєстрації, але не пізніше 12 числа наступного за звітним періодом місяця. Звіт складається обов'язково в двох екземплярах. Один з них подається до Фонду соціального страхування, а другий екземпляр з позначкою Фонду соціального страхування залишається в бухгалтерії підприємства. Звіт заповнюється в гривнях.

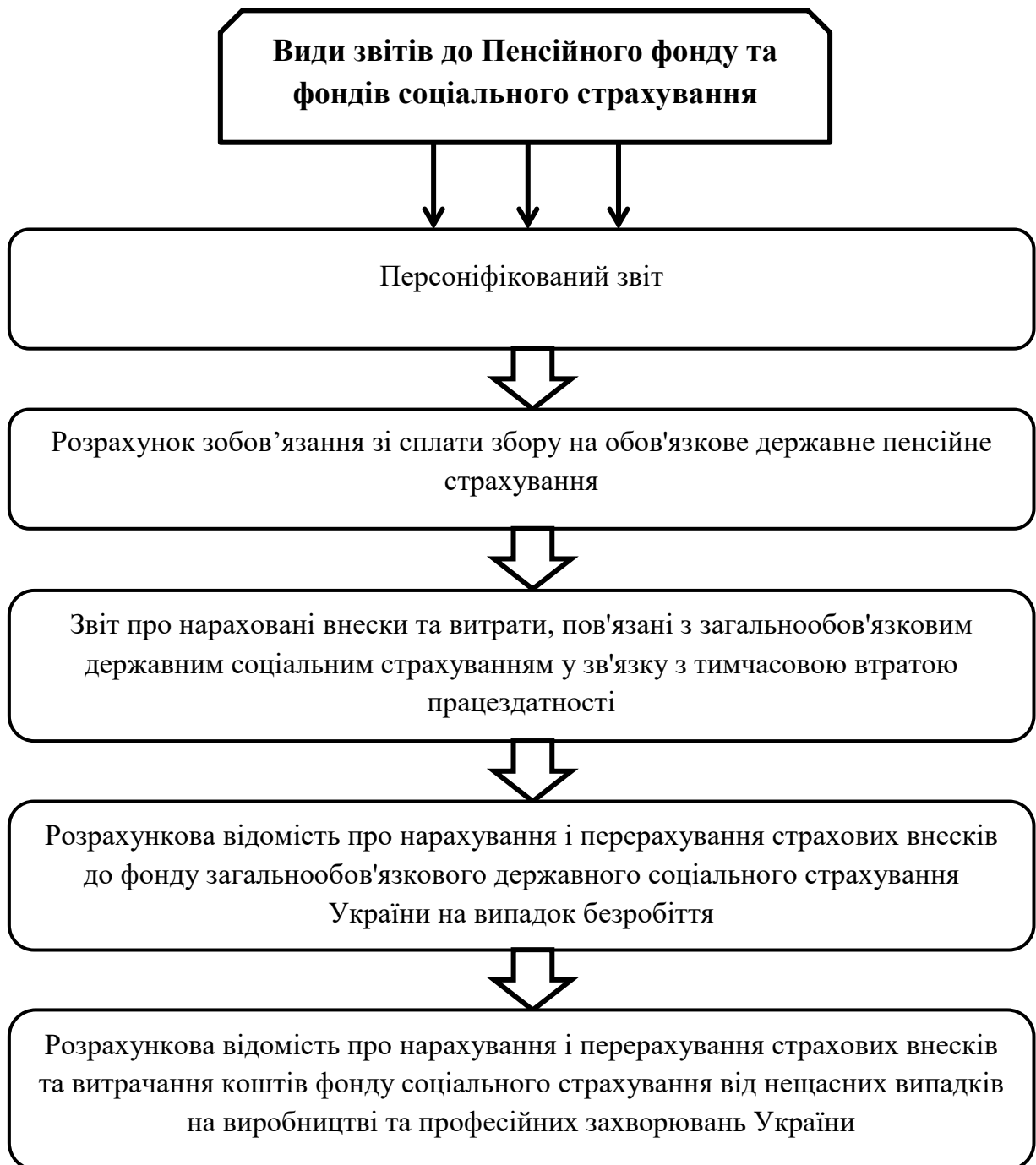

Рис. 1.5 – Види звітів до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування
Джерело: побудовано автором на основі [4]

При складанні та відображенні інформації у звітах інтереси різних суб'єктів господарювання можуть стикатися. Зовнішні користувачі (потенційні інвестори, кредитори, потенційні майбутні контрагенти тощо) зацікавлені в тому, щоб інформація, яку вони отримують із звіту, була якомога

точнішою та відповідає фактичним доходам, витратам, активам, пасивам та зобов'язанням підприємства [28].

У більшості випадків, приймаючи рішення про співпрацю з підприємством, звітність якого вивчається, зовнішні користувачі готові мінімізувати свої можливі майбутні ризики співпраці, а отже, вони безпосередньо зацікавлені в надійності наданої інформації.

Висновки до розділу 1

Обов'язкове державне соціальне страхування - це система прав, обов'язків та гарантій, що забезпечують соціальний захист, включаючи матеріальну підтримку хворих, громадян, які повністю, частково або тимчасово втратили працездатність, які втратили годувальника, безробіття внаслідок неконтрольованих обставин, а також у старості та інших ситуаціях, передбачених законодавством, за рахунок коштів, утворених сплатою страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, бюджетом та іншими джерелами, передбаченими законом.

Отже, загальнообов'язкове страхування включає:

- пенсійне;
- пов'язане з тимчасовою непрацездатністю, пологами та похованням;
- безробіття;
- через нещасний випадок на виробництві;
- медичне;
- інші види страхування, передбачені законодавством України (транспортне страхування, страхування вантажів тощо).

Облік розрахунків з Пенсійним фондом та Фондами соціального страхування ведеться в типовій формі на рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням".

Застрахована особа – це фізична особа, на користь якої безпосередньо здійснюється загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Після закінчення календарного місяця страхові внески та податки на прибуток сплачуються одночасно не пізніше дати отримання виплати за заробітну плату в банківській установі.

Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням сплачує допомогу з:

- тимчасової непрацездатності;
- вагітності та пологів;
- народження дитини;
- догляду за дитиною до трьох років;
- поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);
- забезпечення одноразових заходів (оплата путівок на санаторно-курортне лікування, утримання санаторіїв-профілакторіїв).

У разі виплати допомоги по безробіттю, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України оплачує:

- безробіття (включаючи одноразову виплату, яка використовується для організації безробітним підприємництва);
- забезпечення професійного навчання, перепідготовки або підвищення кваліфікації для безробітних;
- часткове безробіття;
- надання фінансової допомоги безробітним та непрацездатним людям, які залежать від нього;
- поховання на випадок смерті безробітного або його утриманця.

Крім того, фонд також надає соціальні послуги за такими напрямками:

- професійна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація;
- відстеження підходящої роботи та допомога у працевлаштуванні (створення якомога більше робочих місць для безробітних);

– залучення коштів на організацію оплачуваних громадських робіт для безробітних.

Згідно Наказу про облікову політику ДП “Украерорух” ведення бухгалтерського обліку здійснюється за допомогою журнально – ордерної форми.

Для обліку розрахунків за соціальним страхуванням застосовується Журнал 5 або 5А (по кредиту рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням").

Правильне використання бюджету соціального страхування залежить від своєчасного та точного бухгалтерського обліку. Основним його завданням є своєчасне обчислення та перерахування внесків на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, надійність виплат фонду соціального страхування, правильна звітність розрахунків про нарахування, використання та перерахування коштів соціального страхування, гарантування прозорості системи соціального страхування.

Чинне законодавство передбачає порядок використання та справляння зборів на обов’язкове пенсійне страхування, обов’язкове соціальне страхування, обов’язкове соціальне страхування на випадок безробіття та інших видів страхування.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА АВІАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Мета, задачі, інформаційне забезпечення аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві

Державне підприємство обслуговування повітряного руху України (Украерорух) [29] є державним унітарним підприємством, яке діє як державне комерційне підприємство та входить до сфери управління Міністерства інфраструктури України (Мінінфраструктури). Украерорух є провайдером аеронавігаційного обслуговування України та має сертифікат Державної авіаційної служби України (Державіаслужби України), яке дає право надавати послуги з аеронавігаційного обслуговування у повітряному просторі України та у міжнародному повітряному просторі над відкритим морем, де відповідальність за міжнародними договорами покладено на Україну.

Украерорух здійснює свою діяльність на підставі Статуту Державного підприємства обслуговування повітряного руху України, затвердженого наказом Мінінфраструктури.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.07.1999 №1281 до складу Украероруху входять підрозділи Об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України (ОЦВС). У своєму складі Украерорух не має інших юридичних осіб.

Аеронавігаційне обслуговування польотів повітряних суден надається на маршруті, на підході та в районі аеродрому та здійснюється на платній основі відповідно до вимог статті 36 Повітряного кодексу України «Плата за аеронавігаційне обслуговування».

Організаційну структуру Украероруху наведено на рис. 2.1:

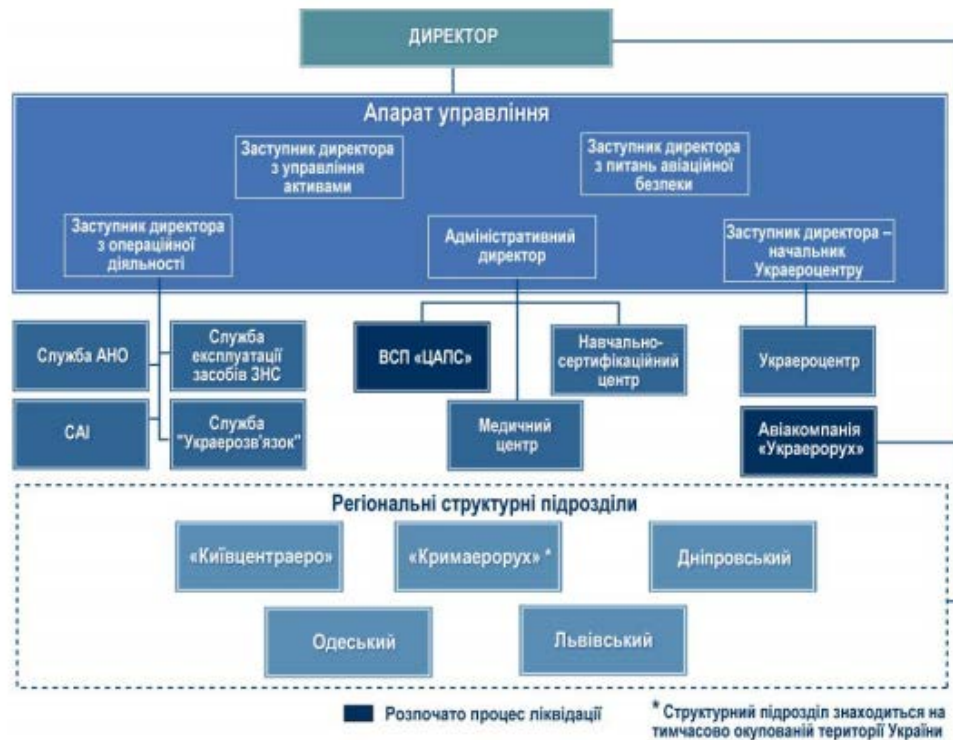

Рис. 2.1 – Організаційна структура Українського авіаперевізника

Джерело: *Звіт про управління за 2020 рік ДП «Украєрорух»* [30]

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Український авіаперевізнак відноситься до категорії підприємств, що становлять суспільний інтерес, та включений до переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83 [30]. Окрім цього, цим законодавчим документом Український авіаперевізнак віднесено до категорії великих підприємств.

Підприємство, що становить суспільний інтерес, зобов'язане утворити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером, до складу якої входять не менше двох осіб. Головним бухгалтером може бути призначена особа, яка має повну вищу економічну освіту, стаж роботи у сфері фінансів, бухгалтерського обліку та оподаткування не менше трьох років, не має непогашеної або незнятої судимості за вчинення кримінального правопорушення проти власності та у сфері господарської діяльності [31].

Державне підприємство обслуговування повітряного руху України є суб'єктом природних монополій на загальнодержавному ринку послуг з аеронавігаційного обслуговування повітряних суден і, згідно з пунктом 4 частини 1 статті 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації», є розпорядником публічної інформації щодо аеронавігаційного обслуговування польотів повітряних суден.

Надання публічної інформації Украерорухом здійснюється у відповідь на інформаційний запит [29].

Для дослідження та виявлення втілених заходів щодо соціального страхування, а також їх оцінки та місця в господарській діяльності підприємства проводиться аналіз розрахунків за соціальним страхуванням.

Метою аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві є оцінка реалізованих заходів щодо соціального страхування та встановлення їх впливу на загальний фінансовий стан підприємства відносно останньої дати звітування з урахуванням динаміки його змін, що відбулись в результаті господарської діяльності, а також виявлення факторів, що мали вплив на ці зміни та прогнозування фінансового стану в майбутньому, враховуючи результати страхової діяльності.

Основними завданнями аналізу розрахунків за соціальним страхуванням є:

- вивчення системи розрахунків за соціальним страхуванням;
- перевірка правильності відображення у звітності розрахунків за соціальним страхуванням;
- зіставлення даних синтетичного та аналітичного обліку розрахунків за страхуванням;
- дослідження структури внесків на соціальне страхування;
- перевірка стану розрахунків за соціальним страхуванням.

Нормативно-правова база соціального страхування:

1. Конституція України (закріпила право громадян на соціальне забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності,

втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.) [32].

2. Кодекс законів про працю України (Стаття 254. Кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування. Основними джерелами коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування є внески власників підприємств, установ, організацій або уповноважених ними органів чи фізичної особи, працівників. Бюджетні та інші джерела коштів, необхідні для здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування, передбачаються відповідними законами з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.) [33].

3. Концепція соціального забезпечення населення України (Постанова Верховної Ради України від 21 грудня 1993 року № 3758-ХІІ) (Концепція соціального забезпечення населення України передбачила такий же підхід до предмета і співвідношення вказаних понять, зазначивши, що "система конкретних форм соціального забезпечення населення включає: матеріальне забезпечення шляхом соціального страхування у разі безробіття, тимчасової або постійної непрацездатності та соціальну допомогу непрацездатним і малозабезпеченим громадянам").[34]

Закони України:

1. "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105-ХІV (із змінами).

2. "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 22 лютого 2001 року № 2272-ІІІ (із змінами).

3. "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" від 2 березня 2000 року № 1533-ІІІ (із змінами).

4. “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо загальнообов’язкового державного соціального страхування” від 16 січня 2004 року № 429-IV.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу розрахунків за соціальним страхуванням буде офіційна інформація Державної Служби статистики України, річна фінансова звітність підприємств, аудиторські звіти, внутрішня документація. Серед річних форм звітності слід виділити Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Примітки до фінансової звітності.

В залежності від джерел походження інформаційну базу слід поділити на певні групи (рис. 2.2).

Рис. 2.2 – Схема інформаційного забезпечення

Джерело: сформовано автором

Облікова інформація отримується внаслідок ведення бухгалтерського обліку. Її формують документи бухгалтерського обліку, а також звітність досліджуваних розрахунків. До складу документів бухгалтерського обліку відносяться первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, що використовуються при обліку розрахунків за страхуванням. Іншою складовою облікової інформації є дані різних форм звітності, що подаються до різних організацій.

Джерелами облікової інформації для аналізу розрахунків за соціальним страхуванням є:

- звітність, яка подається до ФСС;
- звітність, що перевіряється;
- бухгалтерські звіти, книги, реєстри синтетичного та аналітичного обліку;
- бухгалтерські розрахунки, що підтверджують використання коштів, що були надані соціальними фондами;
- платіжні доручення на перерахунок страхових внесків;
- акти про нещасні випадки на виробництві.

Нормативно – правова інформація як компонент інформаційного забезпечення складається з таких нормативно – правових актів як Конституція України, Закони України, постанови і накази Кабінету Міністрів України конкретно у частині регулювання розрахунків за соціальним страхуванням.

Надійна, якісна інформація потрібна на всіх етапах соціального управління: встановлення цілей, оцінювання проблемних ситуацій, організації та регулювання системи управління [35].

Для підвищення результативності державного та місцевого соціального управління необхідне спеціальне інформаційне забезпечення, яке базується на розробці системи соціальних показників та методології збору поточної та прогнозуючої інформації, що демонструвала б особливості змін умов життя людей та їх становище в суспільстві як представників різних соціальних груп.

Якісна інформація, її різносторонність і комплексність є можливим при синхронному використанні звітності, спостереженні соціологічних обстежень та узагальненні праць вітчизняних та іноземних спеціалістів, а ще вивченні думок досвідчених науковців з соціально-економічних проблем на рівні державного та регіонального управління для визначення стратегії соціального розвитку з урахуванням національних інтересів.

2.2. Аналіз динаміки, складу та структури внесків на соціальне страхування авіаційного підприємства

Аналіз структури витрат, що включає розрахунки соціального страхування, передбачає визначення питомої ваги кожної статті витрат у загальних витратах та оцінку її змін протягом звітного періоду.

Проаналізуємо структуру витрат підприємства за елементами операційних витрат у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Структура операційних витрат на ДП “Украерорух”

Вид витрат	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення 2020 від 2019 року	
	Абс., грн	Питома вага, %	Абс., грн	Питома вага, %	Абс., грн	Питома вага, %	Абс., грн	Відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Матеріальні затрати	122091	2,64	125052	2,44	97715	2,94	-27337	78,14
Витрати на оплату праці	1730232	37,36	2281425	44,45	1275271	38,35	-1006154	55,9
Відрахування на соціальні заходи	368629	7,96	458670	8,94	294317	8,85	-164353	64,17

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Амортизація	450824	9,73	407705	7,94	402341	12,1	-5364	98,68
Інші операційні витрати	1959196	42,30	1860253	36,24	1255881	37,76	-604372	67,51
Разом	4630972	100	5133105	100	3325525	100	-1807580	64,79

Джерело: Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ДП “Украерорух” [37]

Здійснивши розрахунки, можемо сказати, що у 2020 році відрахування на соціальні заходи займають 8,85 % всіх операційних витрат, що на 64,17% менше, ніж у 2019 році. А у 2019 р. – 8,94 % всіх операційних витрат.

Відобразимо графічно частку відрахувань на соціальні заходи у структурі операційних витрат за 2020р. на рис. 2.3.

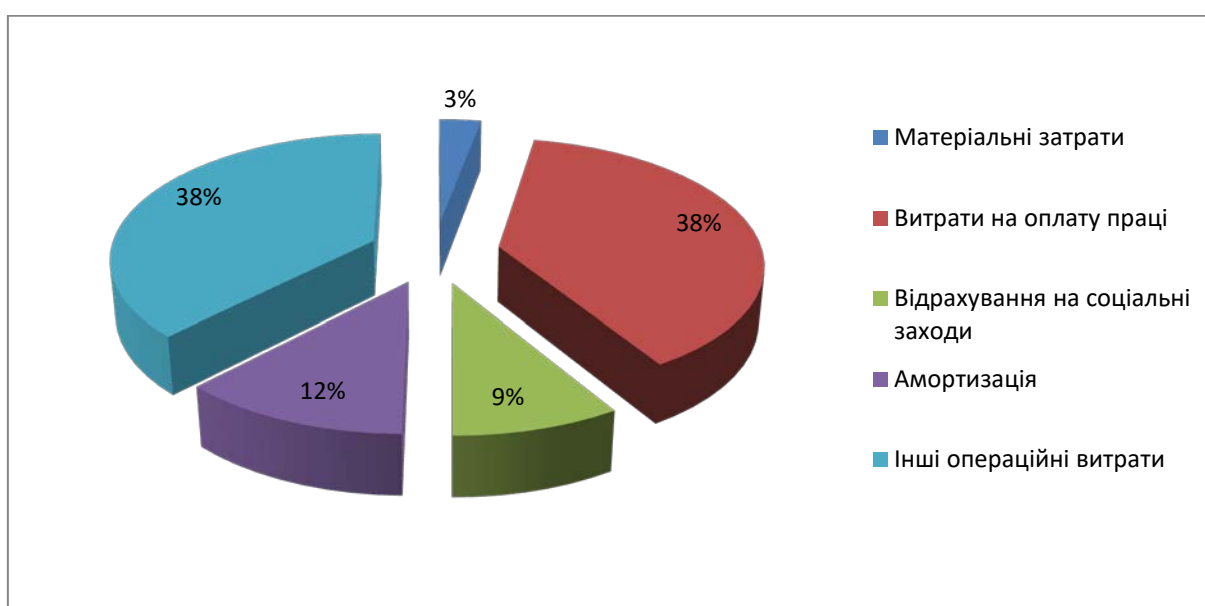

Рис. 2.3 – Витрати відрахувань на соціальні заходи в структурі операційних витрат за 2020 р.

Джерело: побудовано автором на основі [37]

Проаналізуємо динаміку витрат на соціальне страхування ДП “Украерорух” у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка витрат на соціальне страхування, грн

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 від 2019 року		Темп приросту, %
				Абсолютне, грн	Відносне,	
Відрахування на соціальні заходи	368629	458670	294317	-164 353	64,17	-35,83

Джерело: Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ДП “Украерорух” [37]

Отже, у 2020 р. сума соціальних відрахувань зменшилась на 164 353 грн. (35,83 %) порівняно з 2019 р.

Зобразимо графічно відрахування на соціальні заходи за 2017 – 2020 рр. на рис. 2.4.

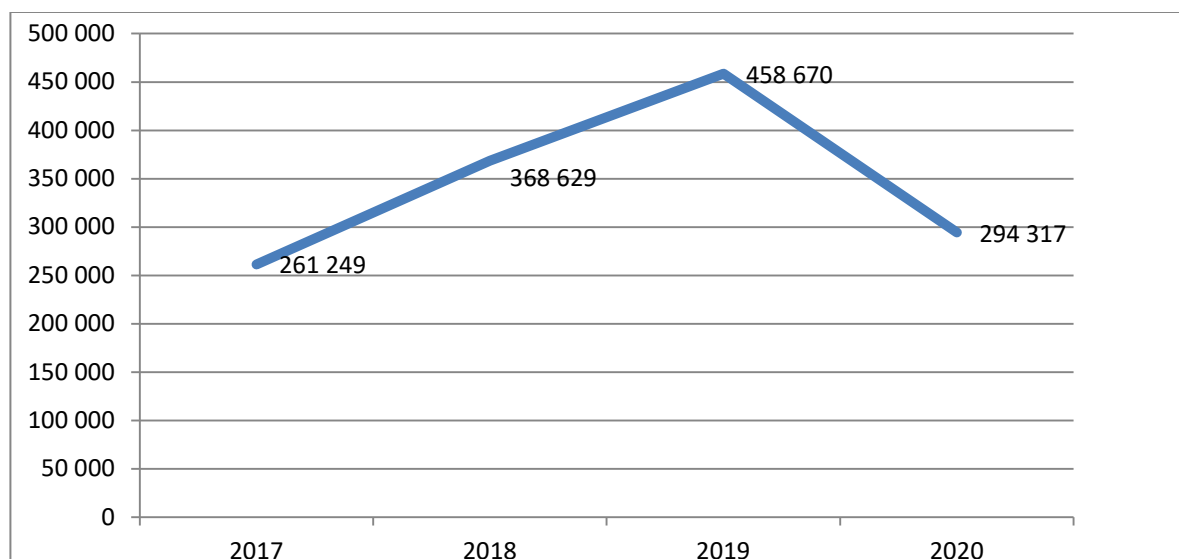

Рис. 2.4 – Динаміка відрахувань на соціальні заходи впродовж 2017 – 2020 рр., грн

Джерело: побудовано автором на основі [37]

Починаючи із 2019 р. динаміка відрахувань на соціальні заходи зменшилась відповідно до попереднього року.

Зниження соціальних витрат може бути через їх безпідставне зростання або появою інших витрат на більш важливі цілі підприємства.

На величину відрахувань впливають три основні фактори: кількість працівників за аналізований період, фонд оплати праці на одного працівника та відсоток від фонду оплати праці, який керівництво планує виділити на страхування персоналу.

Витрати на страхування в 2020 р. було збільшено на 105,0 тис.грн. (або на 1%) в порівнянні з 2019 р. Витрати заплановано з урахуванням збільшення розміру страхових сум в обов'язкових видах авіаційного страхування (страхування повітряних суден, відповідальності виконавця авіаційних робіт, членів екіпажів повітряних суден) у відповідності до вимог Повітряного Кодексу України, ЗУ “Про страхування”, постанови КМУ від 06.09.2017 № 676 “Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації”.

В 2020 р. відбувається збільшення платежів до державних цільових фондів порівняно з планом 2019 р. на 5% або на 31,6 млн.грн., як результат збільшення розміру єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Загалом суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в 2020 році було заплановано на рівні 613,6 млн. грн. [29].

2.3. Аналіз стану розрахунків та рівня заборгованості за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві

Джерелом аналізу заборгованості за соціальним страхуванням є Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства.

Характеристику якісних змін заборгованості у структурі пасивів підприємства можемо отримати внаслідок горизонтального та вертикального аналізу балансу.

Горизонтальний аналіз дає можливість порівняти показники за різні періоди.

Проаналізуємо динаміку рівня заборгованості за соціальним страхуванням ДП “Украерорух” у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка рівня заборгованості підприємства за соціальним страхуванням

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 від 2019 року		Темп приросту, %
				Абсолютне, грн	Відносне, %	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	11 967	15 958	11 096	-4 862	69,53	-30,47

Джерело: Баланс (Звіт про фінансовий стан) ДП “Украерорух” [38]

Отже, у 2020 р. поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування зменшилась на 4 862 грн. (30,47 %) порівняно з 2019 р. А у 2019 р. збільшилась на 3 991 грн. (33,35 %) порівняно з 2018 р.

Вертикальний аналіз дає змогу вивчити структуру заборгованості. В процесі здійснення цього аналізу розраховується питома вага відповідних показників та вплив кожного компоненту на результат в цілому.

Проаналізуємо частку заборгованості за соціальним страхуванням у структурі поточних зобов’язань і забезпечень ДП “Украерорух” у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Заборгованість за соціальним страхуванням у структурі поточних зобов'язань і забезпечень

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 від 2019 року		Темп приросту, %
				Абсолютне, грн	Відносне, %	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	11 967	15 958	11 096	-4 862	69,53	-30,47
Всього	251878	327348	309167	-18181	94,45	-5,55
Питома вага, %	4,751	4,875	3,589	-	-	-

Джерело: *Баланс (Звіт про фінансовий стан) ДП "Укראерорух" [38]*

Таким чином, у 2020 р. поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування становить 3,59 % у структурі поточних зобов'язань та забезпечень, що на 30,47% менше, ніж 2019 р.

Зобразимо поточну кредиторську заборгованість за розрахунками зі страхування протягом 2017 – 2020 рр. графічно (рис. 2.5).

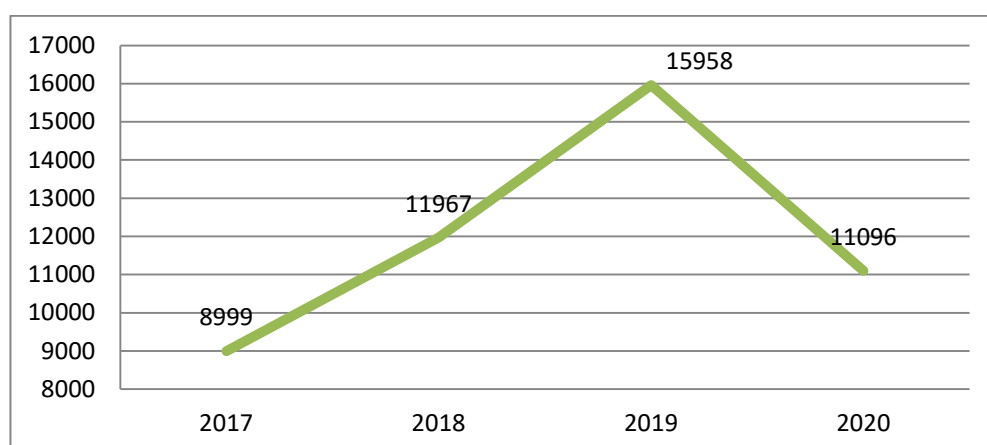

Рис. 2.5 – Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування протягом 2017 – 2020 рр.

Джерело: *побудовано автором на основі [38]*

Починаючи із 2019 р. поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування зменшилась відповідно до попереднього року.

Зменшення заборгованості заслуговує на позитивну оцінку і керівному складу необхідно звернути уваги на її зменшення і в майбутньому. Особлива увага має приділятися даті виникнення заборгованості, терміну її погашення, часу прострочення повернення цього боргу та причинам її виникнення.

Звіт заборгованості за соціальним страхуванням подається страхувальниками щокварталу, які станом на звітну дату мають заборгованість зі сплати коштів на обов'язкове соціальне страхування.

Проведемо факторний аналіз оборотності поточної кредиторської заборгованості розрахунків за соціальним страхуванням (табл..2.5).

Таблиця 2.5

Факторний аналіз оборотності поточної кредиторської заборгованості розрахунків за соціальним страхуванням

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 від 2019 року	
				Абсолютне, грн	Відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), грн. (Вр)	3 664 988	3 526 047	1 508 893	-2017154	42,79
Середньорічний обсяг поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування, грн. (Кз)	10 483	13 962,5	13 527	-435,5	96,88
Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості розрахунків за соціальним страхуванням, оборотів (Ккз)	349,61	252,54	111,55	-140,99	44,17

Джерело: Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ДП "Укранерорух" [37]

Середньорічний обсяг поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування розраховується за формулою(2.1):

$$Kз = (\text{Кредиторська заборгованість на початок року} + \text{Кредиторська заборгованість на кінець року}) / 2 \quad (2.1)$$

$$Kз_{2020} = (15958 + 11096) / 2 = 27054 / 2 = 13527 \text{ (грн.)}$$

$$Kз_{2019} = (11967 + 15958) / 2 = 27925 / 2 = 13962,5 \text{ (грн.)}$$

$$Kз_{2018} = (8999 + 11967) / 2 = 20966 / 2 = 10483 \text{ (грн.)}$$

Факторний аналіз оборотності поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування обчислюється за формулою (2.2):

$$Kкз = Vр / Kз \quad (2.2),$$

$Kкз$ - коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування, оборотів;

$Vр$ - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), грн.;

$Kз$ - середньорічний обсяг поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування, грн.

Факторний аналіз за 2018 – 2019 рр.

1. Вплив чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$Kкз1 = 3664988/10483 = 349,61$$

$$Kкз2 = 3526047/10483 = 336,36$$

$$\Delta Kкз (Vр) = 336,36 - 349,61 = - 13,25$$

2. Вплив зміни середньорічного обсягу поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування:

$$Kкз3 = 3526047/10483 = 336,36$$

$$Kкз4 = 3526047 / 13962,5 = 252,54$$

$$\Delta Kкз (Kз) = 252,54 - 336,36 = - 83,82$$

Загальний вплив факторів: $\Delta Kкз = \Delta Kкз (Vр) + \Delta Kкз (Kз) = -13,25 + (-83,82) = -97,07$

Факторний аналіз за 2019 – 2020 рр.

1. Вплив чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$K_{кз1} = 3526047/13962,5 = 252,54$$

$$K_{кз2} = 1508893/13962,5 = 108,07$$

$$\Delta K_{кз} (Bp) = 108,07 - 252,54 = -144,47$$

2. Вплив зміни середньорічного обсягу поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування:

$$K_{кз3} = 1508893/13962,5 = 108,07$$

$$K_{кз4} = 1508893 / 13527 = 111,55$$

$$\Delta K_{кз} (Kз) = 111,55 - 108,07 = 3,48$$

Загальний вплив факторів: $\Delta K_{кз} = \Delta K_{кз} (Bp) + \Delta K_{кз} (Kз) = -144,47 + 3,48 = -140,99$.

Підведемо підсумки факторного аналізу коефіцієнта оборотності поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування у табл.

2.6.

Таблиця 2.6

Загальні результати факторного аналізу коефіцієнта оборотності поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування

Фактор	Розмір впливу фактора на оборотність, оборотів	
	2018 р. відносно 2019 р.	2019 р. відносно 2020 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-13,25	-144,47
Середньорічний обсяг поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	-83,82	3,48
Всього впливу факторів	-97,07	-140,99

Джерело: сформовано автором

Отже, згідно проведених розрахунків, оборотність поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування з 2019 до 2020 року зменшилась у 140,99 раз, зокрема за рахунок зміни чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 144,47 об. і за рахунок зміни середньорічного обсягу поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування на 3,48.

Висновки до розділу 2

Державне підприємство обслуговування повітряного руху України є суб'єктом природних монополій на загальнодержавному ринку послуг з аеронавігаційного обслуговування повітряних суден і, згідно з пунктом 4 частини 1 статті 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації», є розпорядником публічної інформації щодо аеронавігаційного обслуговування польотів повітряних суден.

Для підвищення результативності державного та місцевого соціального управління необхідне спеціальне інформаційне забезпечення, яке базується на розробці системи соціальних показників та методології збору поточної та прогнозуючої інформації, що демонструвала б особливості змін умов життя людей та їх становище в суспільстві як представників різних соціальних груп.

Метою аналізу розрахунків за соціальним страхуванням на авіаційному підприємстві є оцінка реалізованих заходів щодо соціального страхування та встановлення їх впливу на загальний фінансовий стан підприємства відносно останньої дати звітування з урахуванням динаміки його змін, що відбулись в результаті господарської діяльності, а також виявлення факторів, що мали вплив на ці зміни та прогнозування фінансового стану в майбутньому, враховуючи результати страхової діяльності.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу розрахунків за соціальним страхуванням буде офіційна інформація Державної Служби

статистики України, річна фінансова звітність підприємств, аудиторські звіти, внутрішня документація. Серед річних форм звітності слід виділити Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Примітки до фінансової звітності.

Проведений аналіз демонструє, що у 2020 році відрахування на соціальні заходи займають 8,85 % всіх операційних витрат, що на 64,17% менше, ніж у 2019 році. На величину відрахувань впливають три основні фактори: кількість працівників за аналізований період, фонд оплати праці на одного працівника та відсоток від фонду оплати праці, який керівництво планує виділити на страхування персоналу.

У 2020 р. поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування зменшилась на 4 862 грн. (30,47 %) порівняно з 2019 р. А у 2019 р. збільшилась на 3 991 грн. (33,35 %) порівняно з 2018 р.

Величина заборгованості певним чином впливає на фінансову стійкість підприємства. З метою визначення правильності, повноти та своєчасності внесків на соціальне страхування за різними видами заробітної плати протягом звітного періоду, проводиться контроль за своєчасністю перерахунку внесків та законністю використання пенсійних фондів, фондів соціального страхування та безробіття тощо.

На цьому етапі, в контексті переходу до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, напрямок облікової інформації змінився. Якщо нещодавно її головним користувачем було державне управління, то бухгалтерська інформація тепер є основою для прийняття управлінських рішень, внутрішніми та зовнішніми користувачами бухгалтерської інформації на підприємстві. Перш за все, вона надає кількісні дані, необхідні для виконання планування, контролю та аналізу функцій управління виробництвом підприємства та господарської діяльності.

Аналіз заборгованості повинен бути зосереджений на задоволенні інформаційних потреб управління під час прийняття відповідних рішень щодо формування, погашення або регулювання заборгованістю.

Прийняття обґрунтованих управлінських рішень, з приводу подальшого планування і контролю заборгованості, можна робити тільки на підставі своєчасної та об'єктивної інформації.

ВИСНОВКИ

У випускній роботі реалізовано теоретичне обґрунтування і виконання науково – практичних завдань визначення організації обліку і аналізу розрахунків за соціальним страхуванням.

Відповідно до проведених досліджень можемо сформулювати такі висновки:

1. Механізм соціального захисту, що діє в Україні, ще недостатньо застосовує можливості інституту загальнообов'язкового соціального страхування. Соціальне страхування формує умови для того, щоб відтворити робочу силу та захистити людей у випадку настання однієї з подій: втрати годувальника, працездатності, нещасного випадку на виробництві, догляд за дитиною, безробіття тощо.

2. Аналіз законів та нормативних актів України вказує на те, що правова база соціального страхування переважно сформована, але через вплив деяких чинників (можливості держави у фінансовому плані, діяння політики тощо) приймаються поточні рішення, які не дозволяють досягти потрібного рівня фінансового забезпечення громадян.

3. На макрорівні держава повинна забезпечувати розвиток соціальної сфери та надавати різні послуги населенню відповідно до соціальних стандартів. Основними проблемами соціального страхування на рівні держави є: підвищення безробіття населення, праця нелегально, а іншими словами в тіньовій економіці, погані показники чисельності населення, низькі заробітні плати та пенсії, незадовільний рівень соціальних виплат.

4. На мікрорівні процес економіки, що заснована на знаннях та інформації призвів до подальшого зростання соціальної програми. Нова соціальна стратегія, якої підприємці повинні дотримуватися у своїй діяльності, зумовлена перетворенням механізму конкуренції, а природа механізму конкуренції має дедалі більші соціальні характеристики. Ця тенденція відображається в тому, що успіх підприємництва та ефективність

виробництва критично залежать від інтелекту, професійної кваліфікації та мотиваційного потенціалу працівників.

5. Облік і аналіз розрахунків за соціальним страхуванням на підприємстві ведеться відповідно до норм законодавства, проте є важливий недолік, а саме при обліку господарської діяльності частково не використовується ПК.

6. Одним із головних шляхів покращення обліку і налізу є запровадження сучасних комп'ютерних технологій ведення обліку із зважанням на національні особливості. Це забезпечить зменшення витрат часу на розрахунок та обчислення, крім того створить умови для вдосконалення продуктивності праці.

Таким чином, запровадження автоматизації обліку і аналізу спричинить зміни в методології роботи бухгалтерії, а ще є гарантією вдосконалення контролю за виконанням розрахунків за соціальним страхуванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
2. Сторонянська І.З., Вікнянська А.О. Фінансовий механізм соціального страхування з тимчасової втрати працездатності : монографія. Львів: ДУ «ІРД імені М.І. Долішнього НАН України», 2014. 192 с.
3. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр#Text>
4. Юрій С.І., Шаварина М.П., Шаманська Н.В. Соціальне страхування підприємства. К.:Кондор, 2009. 464 с.
5. Ковалевич Д. А., Дутчишин І. Д. Про деякі аспекти обліку і контролю розрахунків за соціальним страхуванням. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. Вип. 2. С. 318-325.
6. Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В. Соціальне страхування: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. 352 с.
7. Завора, Т.М. Соціальне страхування: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2013. 272 с.
8. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
9. Фролова О. Формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску. Наукове видання. Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит, фінансування. Херсон. 2014. 363 с.
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів

України від 09.12.2011 № 1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

12. Івасечко У.В. Страхування та його види як об'єкт обліку. Вісник ЖДТУ. 2012. №1. 59 с.

13. Про затвердження Інструкції про порядок надходження, обліку та витрачання коштів Фонду соціального страхування України: Постанова від 26.08.1999 № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0634-99#Text>

14. Стешенко О. Д. Соціальне страхування : конспект лекцій / О. Д. Стешенко. - Х.: УкрДУЗТ, 2020. 58 с.

15. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19). Виплати працівникам. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 (МСБО 26). Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_044#Text

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку у державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#Text>

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку у державному секторі 132 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів

України від 29.12.2011 № 1798. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12#Text>

20. Фінансовий облік: первина документація та облікова реєстрація / М.Р. Лучко, М.Я. Остап'юк, Й.Я. Даньків та ін. К.: Знання, 2005. 319 с.

21. Лайчук С.М. Прогресивна форма ведення бухгалтерського обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2014. Вип. 2. С. 80-89.

22. Зянько В. В., Крива С. В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ. 2014. 175 с.

23. Галушак І. Є. Розрахунки з оплати праці з органами соціального страхування у звітності підприємства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2019. Т. 2. № 15. С. 46-52.

24. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП “Рута”, 2012. 832 с

25. Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Наказ Міністерства фінансів України від 14.04.2015 № 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15#Text>

26. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 310 с.

27. Юрченко О. В. Звітність в системі управління соціальними витратами. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2011. № 2 (14). С.164-169.

28. Сидоренко Р. В. Вимоги до фінансової звітності в сучасних умовах господарювання. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Економіка*, 2013. Вип. 24. С. 128-131.

29. Офіційний сайт Державного підприємства “Обслуговування повітряного руху України”. URL: <https://www.ukstatse.ua>

30. Звіт про управління за 2020 рік ДП “Укранерорух”. URL: http://uksatse.ua/doc/Annual_Report_2020_manag3.pdf

31. Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-п#Text>

32. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

33. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

34. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

35. Калачова І. В. Інформаційне забезпечення соціального управління. К. : ІВЦ Держкомстату України, 2006. 351 с.

36. Про проект Концепції соціального забезпечення населення України: Постанова Верховної Ради України від 21.12.1993 № 3758-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3758-12#Text>

37. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 р. ДП “Укранерорух”. URL: <http://uksatse.ua/doc/f02-2020a.pdf>

38. Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2020 р. ДП “Укранерорух”. URL: <http://uksatse.ua/doc/f01-2020a.pdf>